

Examen HAVO

maatschappijleer

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

2006

Tijdvak 1
Donderdag 1 juni
9.00 – 12.00 uur

Bronnenboekje

Je beste vriendin is een blad

Door Jean-Pierre Geelen

Er wordt neergekeken op wat vrouwenbladen hun lezeressen voorschotelen. Ten onrechte, vindt het Permuseum, dat een tentoonstelling wijdt aan de geschiedenis van het vrouwentijdschrift.

Vrouwenbladen zijn dom, belerend en bevoogdend. Een hap lucht is het, die desondanks door honderdduizenden vrouwen met graagte geconsumeerd wordt. Zelfs Angelie Sens, directeur van het Permuseum, heeft niets met vrouwenbladen. 'Ik lees ze hooguit bij de kapper.' Koken, kinderen, mode, inrichting, Bekende Nederlanders – het kan haar allemaal gestolen worden. Toch richtte Sens een tentoonstelling in over de geschiedenis van de vrouwentijdschriften. Waarom? Ondanks haar desinteresse in de bladen is Sens mateloos geboeid door de vraag wat de betekenis van de tijdschriften is geweest voor de lezeressen en hun omgeving. Dat die niet gering is, blijkt wel bij bestudering van vele jaargangen *Margriet*, *Libelle*, *Beatrijs* en andere titels.

Het vrouwenblad heeft een lange historie. (...) Lange tijd waren de bladen inderdaad alleen maar dom, belerend en bevoogdend. Maar terugkijkend op de laatste eeuw concluderen Angelie Sens en onderzoekster (voor Permuseum en de Katholieke Universiteit Nijmegen) Marloes Hülsken dat ze ook een belangrijke rol hebben gespeeld in de opinievorming van vrouwen. Als duidelijkste voorbeeld noemen de twee de aandacht die de bladen besteedden aan de opkomst van de pil. Sens: 'Er is een correlatie (verband) tussen de opkomst van de pil, de geboortebeperving en de aandacht ervoor in de vrouwenbladen'. Hülsken: 'Niet meteen vanaf de introductie. Want de vrouwenbladen lopen nooit voorop – ook niet heel veel achterop trouwens. Wat je bijvoorbeeld heel mooi terugvindt in de bladen, is de technologische vooruitgang in de huishouding in de vorm van nieuwe apparaten.'

Tijdenlang is de wereld van de vrouwenbladen geleid door mannelijke hoofdredacteurs. Sens: 'Voor de uitgeverijen van de bladen geldt dat nog

steeds.' Pas in 1970 was Hanny van den Horst de eerste vrouwelijke hoofdredacteur van *Margriet*, hetgeen tot enige ophef leidde. Sens: 'Ze wees ons erop dat ze met haar blad enorm heeft bijgedragen aan de opkomst van de moedermavo¹⁾. Daar heeft ze vermoedelijk ook gelijk in.' (...)

Wat leerde de geschiedenis van de vrouwenbladen de samenstellers? Dat ze inderdaad nog altijd over dezelfde thema's gaan: grofweg mode, koken, relaties, opvoeding en gezin. Sens: 'Kennelijk is dat een ijzersterke formule, die nog tijdenlang meekan.' Maar toch, terugblikkend op zo'n zeventig jaar vrouwenbladen, blijken ze 'soms motor, soms spiegel van de samenleving, bij tijden trendsettend of eerder trendvolgend, avant-garde of mainstream.'

Het lijkt een golfbeweging. Neem *Sis*, het nieuwe zusje van feministisch maandblad *Opzij*. Sens: 'Opzij kampt met vergrijzing van de lezers. Onder hoofdredacteur Cisca Dresselhuys zie ik de koers niet snel veranderen. Ik vind het wel fascinerend om te zien dat *Sis* daar nu het antwoord op is. Het is toch een beetje terug naar af: een vrouwenblad met aandacht voor make-up en mantelpakjes. Dat is gewoon weer belangrijk geworden, ook voor de feministisch getinte carrièrevrouwen.'

Iets soortgelijks ziet Sens ook bij een ander nieuw blad: *SEN*, een glossy voor 'mediterrane vrouwen'. 'Uiteindelijk gaat het gewoon over dezelfde onderwerpen als waar vrouwenbladen al tijden over gaan.'

Dat de bladen zo zelden vooroplopen, moet te maken hebben met het grote publiek dat ze bedienen. 'En met de nogal conservatieve wereld van uitgevers en adverteerders', zegt Sens. 'Mocht een blad als *SEN* een succes worden, dan zul je zien dat grote uitgeverijen het willen overnemen. Maar ze wachten wel eerst af.' (...)

Wat de vrouwenbladen kenmerkt, is de grote invloed van de lezeressen. Sens: 'Vrouwenbladen zijn erg succesvol geweest in het creëren van het idee dat je blad je beste

vriendin is. Dat betekent dat je ook eerder reageert wanneer je iets kwijt wilt.'

(...)

105 Met verbazing las ze ook de toenmalige probleemrubrieken, ook zo'n element dat de

vrouwenbladen altijd hebben bevat.

Hülsken: 'De vragen die werden gesteld!

Hoe gedraag ik me nu ik verloofd ben? Mag ik al hand in hand lopen met mijn vriend?

110 Wanneer mag je samen op vakantie? (...)

bron: de Volkskrant van 17 april 2004

noot 1

Moedermavo was destijds de naam van tweedekansonderwijs voor vrouwen die na de opvoeding van kinderen een opleiding wilden volgen.

afbeelding 1

De ontdekking! Het moederbrein
Dáárom zijn moeders stressbestendig, efficiënt en sociaal!

Libelle

Seks:
Te druk?
Een sleur?
Geen zin
meer?
Pagina 50

Dagboek van een lezeres
"Ik ben ziek maar ik moet tóch werken"

Extra veel mode!

Vandaag nog stoppen!
**Lekkerder leven
zonder gepieker**

Cadeautje:
de Libelle
Theaterkrant

Lang of kort, stoer of romantisch

36 nazomer vesten

Nr. 36 2005 3 september t/m 9 september.

Frankrijk, Griekenland, Italië, Oostenrijk, Portugal, Spanje, € 1,99. Adviesprijs Benelux € 2,-.

Inhoud

18 Het is weer vestenweer!
34 Lekker lang bruin blijven
62 Libelle-Mode bij C&A
84 Persoonlijke stijl

36x het najaarsvest

38 Inspirerende woonwinkels

80 Zonnige nazomerhapjes

62 Najaarsmode 2005
Met korting!

Alles over het nieuwe theaterseizoen

Mode & Schoonheid
18 Het is weer vestenweer!
34 Lekker lang bruin blijven
62 Libelle-Mode bij C&A
84 Persoonlijke stijl

Groen, Wonen & Culinaire
16 Opleuker; parasolletjes
38 Woonwinkels; leuke winkels, door Libelle geselecteerd
55 Om te proeven
72 Een kijkje in een biologische moestuin
80 Zonnige nazomerhapjes

Lezen & Reizen
12 Interview met acteur en schrijver Edwin de Vries
28 Uit in september
44 De allernieuwste ontdekking: het moederbrein!
50 Zin in seks moet je maken!
76 Dagboek van een lezeres: Stella Kegge is, ondanks haar ziekte, honderd procent goedgekeurd

Aanbiedingen & Extra's
26 Voor nieuwe abonnees: mooie zwartleren tas

46 Jan, Jans en de kinderen feestshopping
49 Aanbieding: superbankje!
58 15% korting op een Libelle-dekbed
61 Prachtig Marjolein Bastin-servies bij een abonnement op Libelle
70 Bel & Win: een luxe weekje Texel

43 Wieke
48 Vera de Muis
57 Libelle Helpt: piekeren
60 52 beroepen
60 Boekenclub
60 Puber in huis
71 Jolanda
86 Horoscoop
87 www.winkelen
88 PS
95 Jan, Jans en de kinderen
24 Verkoopformaat
43 Service
71 Voordeel

Vaste rubrieken
6 Beste Libelle
10 Anne-Wil
11 Natuurlijk, Marjolein Bastin
24 Tineke Beishuizen
36 Libelle Psyche

62 Najaarsmode 2005
Met korting!

80 Zonnige nazomerhapjes

38 Inspirerende woonwinkels

18 Het is weer vestenweer!
34 Lekker lang bruin blijven
62 Libelle-Mode bij C&A
84 Persoonlijke stijl

36x het najaarsvest

62 Najaarsmode 2005
Met korting!

Niemand gelooft toch dat je die mails echt zelf schrijft? Kreeg ik te horen toen ik vertelde dat ik het erg druk had met het beantwoorden van mails van Libelle-lezessen. Toen pas realiseerde ik me dat mensen misschien denken dat ik dat door iemand anders laat doen. Terwijl ik het juist zo leuk vind om met u van gedachten te wisselen. Toen ik u een tijdje geleden vroeg mij te vertellen hoe u Libelle leest en of u misschien speciale interlevenswensen heeft, zat mijn mailbox binnen de kortste keren stampvol. En kon ik meteen aan de slag. Dus bij deze: beste mensen die me gemaild hebben: ik heb u echt zelf terug geschreven. En nogmaals: dank voor uw reacties!

Franska Stuy
Hoofdredacteur

Spaar Jan, Jans en de kinderen-zegels voor korting op Libelle-artikelen!

libelle 36-4

62 Najaarsmode 2005
Met korting!

80 Zonnige nazomerhapjes

38 Inspirerende woonwinkels

18 Het is weer vestenweer!
34 Lekker lang bruin blijven
62 Libelle-Mode bij C&A
84 Persoonlijke stijl

36x het najaarsvest

62 Najaarsmode 2005
Met korting!

Opdracht 2 Publieke omroep onderzocht

tekst 2

Een voetbalelftal kan nog zulke verdienstelijke spelers hebben, wanneer zij niet goed samenspelen, wordt het niets. Eerst zullen individuele hoogstandjes nog applaus oogsten, maar als mooie combinaties en doelpunten uitblijven en alleen de tegenstander scoort, dan zullen de fans teleurgesteld het stadion verlaten. Het elftal zal zakken naar de onderste regionen van de competitie. De spelers zullen hoe langer hoe minder tot hun recht komen. Het publiek zal ten slotte wegblijven. Gechargeerd²⁾ is dit het scenario dat dreigt voor de landelijke publieke omroep. Tenzij de omroepen de teamgeest hervinden, een gezamenlijke spelstrategie ontwikkelen en een aanvoerder accepteren. (...)

Aanleiding: visitatiecommissie Rinnooy Kan

Op 2 april 2004 presenteerde de visitatiecommissie onder voorzitterschap van de

bron: Nota van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, mr. Medy C. van der Laan; pagina 1 en 2; Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; 11 juni 2004 Den Haag

noot 2

gechargeerd: een overdrijving om de nadruk op iets te leggen

Opdracht 3 Meer onrust over minder sociale zekerheid (mens en werk en politieke besluitvorming)

tekst 3

Opluchting na sociaal akkoord

**Van onze verslaggevers
Werkgevers, werknemers en kabinet
zijn het dinsdag in het Najaarsoverleg
eens geworden over langer werken,
bevriezing van de CAO-lonen en
modernisering van de WAO. Minister-
president Balkenende toonde zich na
afloop opgetogen. 'Ik ben geweldig
blij. Dit is een belangrijk resultaat
voor de economie en de werkgelegen-
heid.'**

FNV-voorzitter De Waal noemde het bereikte akkoord 'noodzakelijk', en 'het minste van vele kwaden'. Minister De Geus van Sociale Zaken sprak van een 'historisch moment'. 'Met dit akkoord

heer Rinnooy Kan het rapport *Omzien naar de omroep*. De commissie heeft het functioneren van de publieke omroep geëvalueerd in de eerste helft van de concessieperiode (2000-2005). (...) Immers, de publieke omroep is er juist om met een hoogstaand en gevarieerd programma-aanbod een rol te spelen voor alle burgers. (...) De landelijke publieke omroep in Nederland opereert in een veeleisende omgeving. De commerciële concurrentie is sterker dan ooit. Volgens de European Broadcasting Union (EBU) behoort de concurrentie in ons land tot de meest hevige van Europa. Door ontzuiling krimpt daarnaast de achterban van omroepverenigingen. Al met al is het voor de publieke omroep een grote opgave om kijkers en luisteraars aan zich te binden.

kan de economie opleven, is beheersing van de overheidsuitgaven mogelijk, kunnen pensioenfondsen zich herstellen en kan de verzorgingsstaat worden hervormd.'

Het akkoord van de bonden en het kabinet behelst nu bevrozing van de CAO-lonen in 2004, en een intentie van de vakbonden ook voor 2005 'de nullijn te naderen'. Werknemers krijgen in 2004 wel hun periodieke loonsverhoging. Ook zijn éénmalige uitkeringen, zoals winstdeling, mogelijk.

De bonden zijn bereid de CAO-lonen ook in 2005 niet te laten stijgen als vóór

april 2004 bevredigende afspraken voor de zogenoemde levensloopregeling zijn gemaakt. Met het oog op dat overleg stelt het kabinet de afschaffing van de
35 belastingvoordelen voor VUT en prepensioen een jaar uit, tot 2006.

bron: de Volkskrant van 15 oktober 2003

(...)

Voor wat betreft de aanscherpingen van de WW hebben de vakbonden minder eisen kunnen verwezenlijken. Het
40 kabinet handhaaft de afschaffing van de zogenoemde vervolguitering. (...)

tekst 4

Bonden laten afspraak over loonmatiging los

(ANP)
DEN HAAG, 25 JUNI. De vakbeweging acht zich formeel niet meer gebonden aan de afspraak met het kabinet en
5 werkgevers om de lonen volgend jaar nagenoeg te bevriezen. Dat blijkt uit een gezamenlijke verklaring van de vakcentrales FNV, CNV en MHP, die vandaag voorafgaand aan een overleg
10 met werkgevers is vrijgegeven.

De vakbeweging wijst erop dat de loonmatiging vorig jaar in het Najaarsakkoord is afgesproken onder de voorwaarde dat er in april overeenstemming
15 zou worden bereikt over de leeftijd waarop werknemers mogen stoppen met werken voor hun 65ste. "Dat is niet

bron: NRC Handelsblad van 25 juni 2004

gelukt en aangezien april inmiddels voorbij is, gaat dat ook niet meer
20 lukken. Daarom achten wij ons vrij de loonruimte in 2005 te bepalen die ons juist lijkt", aldus FNV-voorzitter L. de Waal.

Vorige maand mislukte het voorjaarsoverleg tussen kabinet, werkgevers- en werknemersorganisaties. Zij konden het niet eens worden over de VUT, prepensioen en een nieuwe spaarregeling voor verlof.
25

Bovendien is de vakbeweging geïrriteerd dat het kabinet niet het volledige advies van de SER heeft overgenomen over hervorming van de WAO.
30

tekst 5

De Geus blokkeert stijging CAO-lonen

DEN HAAG (ANP) - CAO's waarin loonstijgingen worden afgesproken, zullen niet meer algemeen verbindend worden verklaard.
5 **Minister de Geus van Sociale Zaken heeft besloten vanaf 1 november CAO's alleen selectief algemeen verbindend te verklaren.**

Dit blijkt uit een brief die de minister
10 dinsdag naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De Geus zet met de brief het voornemen van het kabinet om in een besluit. (...)

De vakcentrale CNV zal, zoals het
15 eerder aankondigde, een klacht indienen bij de internationale arbeidsorganisatie ILO, zei CNV-bestuurder Rienk van

Splunder dinsdag. "De Geus zegt dat hij het besluit heeft genomen na het horen
20 van de werkgevers en werknemers. Maar MKB Nederland en de drie vakcentrales hebben het voorstel unaniem afgewezen en werkgeversorganisatie VNO-NCW heeft bedenkingen", stelt Van Splunder.

25 De minister zet er vaart achter, concludeert FNV-bestuurster Agnes Jongerius. "Wij hebben vorige week nog negatief geadviseerd maar De Geus gaat als een eigenheimer door."

30 De vakcentrale FNV verwacht dat de minister bij de behandeling van het besluit in de Tweede Kamer nog wel op tegenstand stuit.

"Hij heeft veel uit te leggen aan de
35 Kamer, zoals bijvoorbeeld het negatieve

advies van de werkgevers dat hij naast zich neerlegt. Dit is een historische misstap.” (...)

In de Tweede Kamer steunen de
40 regeringspartijen het besluit van De Geus. Voor CDA-Kamerlid Verburg is het besluit het logische gevolg van het mislukken van het voorjaarsoverleg en het opzeggen van het najaarsakkoord.
45 De VVD is principieel al kritisch over

bron: De Telegraaf van 10 augustus 2004

het algemeen verbindend verklaren van CAO's. Oppositiepartijen lieten in juni al weten dat ze tegen de plannen van De Geus zijn.

50 MKB-Nederland vindt dat er “ten principale” nooit sprake mag zijn van politiek selectief ingrijpen in CAO-afspraken via de algemeen verbindend verklaring.

tekst 6

CDA neemt gok met harde lijn tegen vakbeweging

Yvonne Doorduyn en Raoul du Pré

In de zomer van 2002 knepen ze bij de vakbeweging nog in hun handen toen ze hoorden wie de nieuwe minister van
5 Sociale Zaken werd. “Oud-vakbondsman Aart Jan de Geus kent als geen ander het spel tussen werkgevers, vakbeweging en kabinet”, wist CNV-voorzitter Doekle
10 Terpstra. Twee jaar later staat De Geus te boek als spelbreker, zijn de relaties met de bonden sinds lang niet zo slecht geweest en staat De Geus model voor de worsteling van het CDA met zijn sociale gezicht. Wat beweegt de minister? (...)

bron: de Volkskrant van 13 augustus 2004

15 Maar zijn besluit van deze week om CAO's waarin loonsverhoging wordt afgesproken niet langer algemeen bindend te verklaren, is een frontale aanval op het bestaansrecht van de
20 vakbeweging. (...)

Partijleider André Rouvoet van de ChristenUnie, die zich graag profileert als het kleine sociale broertje van het CDA, legde onlangs de vinger op de
25 zere plek. “Waar is de christelijk-sociale vleugel van het CDA toch gebleven?” (...)

tekst 7

Referendum over vutplannen kabinet

Van onze politieke redactie.

**Den Haag - Er komt een landelijk referendum over het prepensioen. De oppositiepartijen PvdA, GroenLinks en SP en de vakbonden FNV, CNV,
5 MHP beginnen vanaf vandaag met de voorbereiding van een volksraadpleging.**

Ze willen zo de druk op het kabinet verhogen en desnoods met behulp van
10 honderdduizenden Nederlanders voorkomen dat de fiscale steun voor vut en prepensioen echt wordt geschrapt.

bron: Algemeen Dagblad van 5 oktober 2004

VVD-fractieleider Van Aartsen gaf gisteravond tijdens een partijbijeenkomst geen krimp: “De VVD gaat niet overstag na het eerste zuchtje tegenwind.”

Hij noemde de opkomst op het Museumplein zaterdag ‘indrukwekkend’, maar
20 zei ook: “Niet de straat regeert.” Nu een handreiking van het kabinet uitblijft, grijpen de bonden en oppositiepartijen de mogelijkheid van een referendum om hun zin te krijgen.

Vervroegd pensioen is toch gered

Door een onzer redacteuren
 DEN HAAG, 6 NOV. Vervroegd
 pensioen blijft mogelijk voor mensen
 vanaf 63 jaar. Het kabinet verruimt
 verder de levensloopregeling waarin
 5 werknemers fiscaal voordelig kunnen
 sparen om verlof op te nemen of om
 nog eerder te stoppen met werken.
 Hierover hebben werkgevers,
 vakcentrales en het kabinet afgelopen
 10 nacht een sociaal akkoord bereikt.

Behalve over vervroegde pensionering
 en verlofsparen zijn in het akkoord ook
 afspraken gemaakt over de WAO en de
 hoogte van loonstijgingen. De loonstij-
 15 gingen zullen het komende jaar ‘uiterst

terughoudend’ zijn, beloofden de
 vakbonden.

Hiermee is een einde gekomen aan
 weken van stakingen en acties en maan-
 20 den van stilgelegd overleg. (...) In het
 vannacht overeen gekomen akkoord
 nemen de partijen het advies over dat
 de SER eerder dit jaar over de WAO
 schreef. Hierin krijgen ook
 25 arbeidsongeschikten die een kleine kans
 hebben op herstel een volledige uitkering.
 Die uitkering is minimaal 70 procent van
 het laatstverdiende loon. Alleen mensen
 onder de vijftig jaar
 30 worden opnieuw gekeurd volgens strengere
 criteria dan de huidige. (...)

bron: NRC Handelsblad van 6 november 2004

Toespraak van minister mr. A.J. de Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij de opening van de tweedaagse Europese conferentie ‘Working fathers, caring men’ op 24 september 2004 in Rotterdam.

(...)

Om mannen en vrouwen te helpen werk met andere taken te combineren, heeft het
 kabinet in Nederland het wetsvoorstel levensloop ingediend. Doel is een
 evenwichtige verdeling van leren, werken, zorgen en rusten gedurende de hele
 levensloop mogelijk te maken. Op basis van keuzevrijheid. Met meer vrijheid om
 5 naar eigen inzicht en naar eigen behoeften te sparen voor verschillende vormen van
 verlof gedurende de loopbaan.

(...)

Ik hoop met de levensloopregeling ook een cultuurverandering teweeg te brengen.
 Namelijk dat het normaal wordt dat we in de toekomst langer doorwerken. Degenen
 die daar nu te hoop tegen lopen, zou ik erop willen wijzen dat ze door de
 10 levensloopregeling straks meer tijd met hun kinderen kunnen doorbrengen. Dat is
 toch aantrekkelijker dan pas over 25 jaar met de kleinkinderen de schade in te
 halen?

(...)

*bron: website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
<http://home.szw.nl/>*

Einde